

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 9 juli 2009

Mål nr

B 3676-08

KLAGANDE

SK

Ombud och offentlig försvarare: Advokat JM

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Narkotikabrott

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 24 juli 2008 i mål B 1456-08

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar på det sättet hovrättens domslut att påföljden, med tillämpning av 34 kap. 3 § andra stycket brottsbalken, bestäms till fängelse fem (5) månader.

För försvaret av SK i Högsta domstolen tillerkänns JM ersättning av allmänna medel med åttatusentvåhundraåttio (8 280) kr, avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 656 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

SK har yrkat att Högsta domstolen nedsätter fängelsestraffet.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

DOMSKÄL

SK har av hovrätten, som fastställde tingsrättens dom, dömts till fängelse i sju månader för narkotikabrott under perioden den 26 november 2007 till den 9 april 2008. I tingsrättens dom redovisas att SK den 12 november 2007 dömts till fängelse i sju månader för rattfylleri, olovlig körning, narkotikabrott av normalgraden, ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen. Dessa gärningar begicks under tiden den 19 maj till den 8 augusti 2007. Den i detta mål aktuella brottsligheten har alltså begåtts efter den tidigare fängelse domen men innan denna började verkställas (verkställigheten påbörjades den 25 juni 2008 och SK frigavs villkorligt den 14 november 2008). Detta

innebär att bestämmelserna i 34 kap. brottsbalken om sammanträffande av brott är tillämpliga, och domstolarna har i detta mål dömt särskilt till fängelse för den aktuella brottsligheten med stöd av 1 § första stycket 2 i detta kapitel. Av 3 § andra stycket samma kapitel framgår att i ett sådant fall skall, i möjlig mån, vid straffets bestämmande iakttas att fängelsestraffen tillsammans inte överstiger vad som enligt 26 kap. 2 § kunnat ådömas för båda brotten. Bestämmelserna har åberopats av domstolarna, som emellertid bestämt fängelsestraffet i överensstämmelse med det straffvärde som den i detta mål aktuella brottsligheten bedömts ha.

Frågan i målet gäller hur straffmätningen skall göras när en domstol med tillämpning av 34 kap. 3 § andra stycket dömer särskilt till fängelse för ett brott som begåtts efter en tidigare dom men innan denna börjat verkställas.

I en denna dag meddelad dom (mål B 5060-08) har Högsta domstolen behandlat frågan hur straffmätningen skall gå till när en domstol dömer särskilt till fängelse för ett brott som begåtts före en tidigare dom. Högsta domstolen konstaterade därvid att straffmätningen för den i det senare målet aktuella brottsligheten i princip skall anpassas så att de sammanlagda straffen motsvarar det straff som skulle dömts ut om hela brottsligheten bedömts i ett sammanhang. I en annan denna dag meddelad dom (mål B 4144-08) har Högsta domstolen förklarat att samma principer skall tillämpas även om den brottslighet som det döms särskilt för inte begåtts före den tidigare domen utan endast före det att domen börjat verkställas.

Som framhålls i den sist nämnda domen innebär detta emellertid inte att frågan om den brottslighet som föreligger till bedömning begåtts före eller efter den tidigare domen skulle sakna betydelse för straffmätningen. Den

tidigare domen kan visserligen inte i sig anses vara av betydelse för straffvärdebedömningen. Men att brottet begåtts efter den tidigare domen innebär att den senare brottsligheten utgör återfall som kan beaktas med stöd av bestämmelsen i 29 kap. 4 §.

Utgångspunkten för straffmätningen vid tillämpning av 34 kap. 3 § andra stycket är alltså den samlade brottslighetens straffvärde inom ramen för den enligt 26 kap. 2 § tillämpliga straffskalan. Det svåraste av de lägsta straffen för de brott som SK dömts för i de två domarna är fängelse fjorton dagar och det svåraste av de högsta straffen fängelse i tre år. Av 26 kap. 2 § följer då att när det döms till gemensamt straff för brotten är straffskalan lägst fängelse i fjorton dagar (det svåraste av de lägsta straffen) och högst fängelse i fyra år (det svåraste av de högsta straffen plus ett år).

Som Högsta domstolen anför i de ovan nämnda denna dag givna domarna är bedömningen av det straffvärde som flerfaldig brottslighet har beroende av bl.a. vilka typer av brott som är aktuella och de tidsmässiga och andra samband som finns mellan brotten. Skälen för att vid straffvärdebedömningen avvika från vad som skulle följa av en ren kumulation minskar ju svagare sambandet är mellan de olika brotten.

I förevarande fall är alla de brott som omfattas av den första domen och de i detta mål aktuella brotten direkt relaterade till SKs missbruksproblem. Det finns alltså ett sådant mycket starkt samband mellan dem som särskilt talar för att det samlade straffvärdet måste anses vara klart lägre än vad som skulle följa av en kumulation av de enskilda brottens straffvärde.

Det brott som varit avgörande för hovrättens bedömning av straffvärdet för den i detta mål aktuella brottsligheten är att SK hjälpt en annan missbrukare att komma i kontakt med en säljare vilket lett till en överlåtelse av 4,85 gram heroin. Även om det inte, som underrätternas domar kan uppfattas, framstår som klart att en sådan förmedling av kontakt mellan säljare och köpare har samma straffvärde som säljarens och köparens brott finner Högsta domstolen inte tillräckliga skäl att göra någon annan bedömning av straffvärdet än hovrätten gjort. Hade det bestämts ett gemensamt fängelsestraff för de brott som omfattas av den tidigare domen och de nu aktuella kan det samlade straffvärdet, med beaktande av sambandet mellan brotten, antas ha uppskattats till att motsvara fängelse i tio månader. Härutöver bör, när det som i detta fall är fråga om straffmätning med tillämpning av 34 kap. 3 § andra stycket, beaktas att de nu aktuella brotten begåtts efter den tidigare domen och således innefattar återfall i förhållande till denna. Det framstår dock inte som motiverat att på den grunden skärpa straffet med mer än ett par månader i förhållande till ett mot straffvärdet svarande straff. SK skall med hänsyn härtill i detta mål, med tillämpning av 34 kap. 3 § andra stycket, dömas särskilt till fängelse i fem månader.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Dag Victor (referent),
Ella Nyström, Per Virdesten och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Anna Nystedt